

Oversigt over forfatter- og kunstnerrettens udvikling i Danmark.

Først da bogtrykkerkunsten i det 15. århundrede opfandtes, og den grafiske kunstreproduktion udvikledes, begyndte spørgsmålet om en beskyttelse for den åndelige produktion at trænge sig på i de vestlige kulturlande. Hvad man først gjorde sig klart, var trangten til en økonomisk beskyttelse for den forlægger, der påtog sig at udsprede en flerhed af eksemplarer af et værk, og som så afsætningsmulighederne for dette produkt væsentlig forringede, såfremt en anden forlægger kunne aftrykke værket og udbyde eksemplarer af det måske endda uden at være belastet med den udgift til forfatterhonorar, som forlægger nr. 1 måtte udrede for at få adgang til manuskriptet. Da statsmagten begyndte at gribe ind, var det derfor i begyndelsen i form af udstedelsen af privilegier til gunst ikke for forfatteren, men for den forlægger, der påtog sig værkets udgivelse. Sådanne privilegier, der i det 16., 17. og 18. århundrede gaves i stort antal i mange europæiske stater, kendes såvel — og navnlig — for så vidt angår bøger, som med hensyn til musikværker og grafiske kunstværker.

Denne form for beskyttelse måtte i det lange løb vise sig utilstrækkelig. Erkendelsen heraf har dog i de fleste stater først på et meget sent tidspunkt givet sig udtryk i lovregler, der giver en almindelig, for alle forfattere gældende retlig regulering. England er på dette område foregangslandet, idet der her allerede i 1709 udstedtes en lov mod eftertryk. Men det fortjener at nævnes, at den første lovgivning, som på det europæiske kontinent i praksis medførte en forfatterretsbeskyttelse, var den danske forordning af 7. januar 1741. Ganske vist må det sikkert erkendes, at denne forordning i første række tilsigtede at beskytte forlægger- og bogtrykker-interesser, men i praksis blev forordningen udgangspunkt for en stedse stærkere beskyttelse af forfatterens ret.

Nævnte forordning af 1741 var den gældende ret på dette område i over et hundrede år. Under de af den givne vilkår har hele udviklingen af vor litteratur og vort åndsliv fra Holbergs seneste arbejder over Ewald og Wessel, rationalismen og romantikken til guldalderperiodens sidste år fundet sted. I al sin ufuldkommenhed gav forordningen en klar hjemmel til indgriben fra forlæggerens eller forfatterens side mod ethvert utilladt eftertryk, der offentliggjordes i forfatterens levende live. Anden benyttelse af værket såsom oplæsning og dramatisk opførelse var derimod tilladt. Forordningen beskyttede kun bøger og skrifter, ikke musikalske kom-

positioner. På eftertryksbeskyttelsens område gav den — ligesom den nugældende lovgivning — forlæggeren eller forfatteren en egentlig eneret, således at der til en vis grad sikredes dem både økonomisk og personlig beskyttelse.

Det næste stadium på udviklingens vej henimod den nuværende retstilstand var loven om eftertryk af 29. december 1857. Denne lov gav en række udførlige regler om forfatterretsbeskyttelsen. I forhold til forordningen af 1741 udvider loven af 1857 beskyttelsen på følgende hovedpunkter: 1) Den giver beskyttelse ikke blot imod eftertryk, men også mod dramatisk opførelse af værker; 2) Den giver beskyttelse også for musikværker, som ikke uden komponistens tilladelse må eftertrykkes eller udføres offentligt på scenen; 3) Værkerne beskyttes ikke blot i forfatterens livstid, men også i 30 år efter hans død.

Ved en række tillægslove (lov af 23. februar 1866, lov af 21. februar 1868, lov nr. 56 af 24. maj 1879 og lov nr. 48 af 12. april 1889) skete der forskellige tilføjelser til loven af 1857. Af særlig betydning er reglen i loven af 1868 om, at retsbeskyttelsen udvides til at vare 50 år efter forfatterens død for allerede offentliggjorte værkers vedkommende og bestemmelsen i loven af 1889, der indfører en tilsvarende regel for uudgivne værkers vedkommende, samt reglen i sidstnævnte lov, der giver forfattere beskyttelse imod, at andre udgiver deres værker i dramatiseret form.

I den angivne noget uoverskuelige form befandt den danske forfatterretslovgivning sig på det tidspunkt, da spørgsmålet om afslutning af en international konvention, der kunne sikre forfatterne og kunstnerne i de forskellige lande en international retsbeskyttelse, begyndte at blive brændende.

Kunstnerretlige beskyttelsesregler finder man i Danmark første gang i forordningen af 13. december 1837. Nærmere detaljerede regler fastsattes ved loven af 31. marts 1864 om eftergørelse af kunstarbejder, af hvis bestemmelser adskillige er gået ordret over i senere love lige til loven af 26. april 1933. Loven af 1864 beskyttede originale kunstarbejder mod eftergørelse i kunstnerens levetid og gav desuden kunstneren eneret til at lade sine kunstværker helt eller delvis gengive ved kobberstik, stentryk, træsnit eller ved lignende fremgangsmåde, der tillader mangfoldiggørelse ad mekanisk vej eller ikke forudsætter nogen mellemkommende kunstnerisk virksomhed, såsom ved fotografi eller afstøbning. Denne sidste eneret udløb først 30 år efter kunstnerens død. Enkelte ændringer i loven af 1864 fastsattes ved loven af 23. februar 1866.

Efter afslutningen af den første internationale